

Historia

Delprov A

Årskurs

6

Elevens namn och klass/grupp

Historiska tidsbegrepp

När vi studerar historia använder vi tidsbegrepp för att sortera det som hände i olika tidsperioder. Fråga 1 till 3 handlar om sådana tidsbegrepp.

1

Sätt följande historiska tidsbegrepp i rätt ordningsföljd 1 – 4, så att det som kom först får siffran 1 och det som kom sist får siffran 4.

frihetstiden

medeltiden

vikingatiden

stormaktstiden

2

Vilka av följande bilder passar ihop med dessa historiska tidsbegrepp?

Skriv ett **F** för frihetstiden, ett **M** för medeltiden, ett **V** för vikingatiden eller ett **S** för stormaktstiden i rutan under var och en av de åtta bilderna.

Arvid Horn,
mösspartiet

Runsten om
Ingvar som reste
till "Särkland"

Regalskeppet
Vasa sjunker

Digerdöden
härjar

Hamnen
i staden Birka

Den heliga
Birgitta

Häxprocesser,
kvinnor pekades
ut som häxor

Stämpel
med kung Adolf
Fredriks namn

männens och de rika personernas **perspektiv** det var en "frihetstid" och ett bra och passande namn för den här tidsperioden.

c) På vilka sätt kan tidsbegreppet frihetstiden ge en missvisande bild av hur det var under denna tid?

Svar: För kungarna minskade ju friheten. Och för de allra flesta kvinnor och män varken ökade eller minskade friheten under denna tid.

Att använda tidsbegreppet frihetstiden kan därför vara felaktigt.

På så sätt kan tidsbegreppet vara **missvisande** och faktiskt minska vår förståelse av hur det var i Sverige under denna tid.

c) På vilka sätt kan tidsbegreppet stormaktstiden ge en **missvisande** bild av hur det var under denna tid?

Svar:

Orsaker och konsekvenser i historia

4

Längst ned på sidan finns fem påståenden om digerdödens orsaker och konsekvenser. Två är riktiga, tre är felaktiga.

a) Vilket påstående anger en **orsak** till digerdöden? Skriv rätt siffra.

b) Vilket påstående anger en **konsekvens** av digerdöden? Skriv rätt siffra.

1. **Förgiftade kryddor från Kina**
2. **Ungefär en tredjedel av Sveriges befolkning dog**
3. **Alla som inte hade blivit vaccinerade i Sverige dog**
4. **Ett virus spritt med hjälp av häxkonster**
5. **En bakterie spridd av loppor från svartråttor**

Mäster Olof

Gustav Vasa

Reformationen under 1500-talet innebar stora förändringar för kyrkan i Sverige. Målningen föreställer två av de personer som ville genomföra förändringarna, Gustav Vasa och Mäster Olof.

Kryssa för de fyra påståenden som anger konsekvenser av reformationen under 1500-talet. Fler än fyra kryss gör svaret ogiltigt.

Reformationen i Sverige innebar att...

... prästerna genomförde hela gudstjänsten på svenska

... kyrkorna fick bättre ekonomi

... ärkebiskopen i Sverige inte längre utsågs av påven i Rom

... klostren lades ned

... alla fick ha vilken religion de ville

... kyrkorna i Sverige blev protestantiska

1520

Stöd av dalkarlar

1528

Krönt till kung

1542–1543

Dackefejden

Bilderna visar att när Gustav Vasa blev kung fick han stöd av folk i flera landskap. Då tyckte de att han borde bli Sveriges nästa kung. När han blivit kung var det i stället stora grupper av människor som blev missnöjda med honom. Vid flera tillfällen gjorde de uppror mot kungen. På tidslinjen ser du ett av upproren.

Kalmarunionen

fogdar

religion

handel

skatter

blodbad

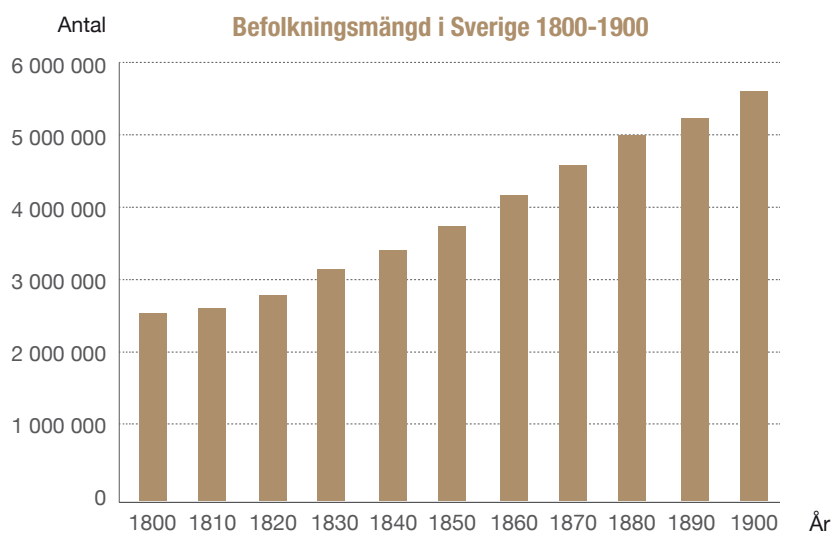
- a) Resonera kring orsakerna till att Gustav Vasa fick stöd innan han blev kung. Använd gärna orden i rutan som hjälp. Motivera ditt svar.

b) Resonera kring orsakerna till upproren mot Gustav Vasa som kung. Använd gärna orden i rutan som hjälp. Motivera ditt svar.

--	--	--

7

Sveriges befolkning ökade snabbt under 1800-talet. Som du ser i diagrammet fanns det mer än dubbelt så många invånare i Sverige år 1900 i jämförelse med hur många som fanns år 1800.

Källa: Historia.se

Varför ökade befolkningen i Sverige under 1800-talet? Ange en orsak och förklara kort hur denna orsak kunde leda till att befolkningen ökade.

--	--	--

Sverige deltog i många krig under 1600-talet. Kriget fick stora konsekvenser.

a) Kryssa för de tre påståenden som stämmer. Fler än tre kryss gör svaret ogiltigt.

Skåne blev en del av Sverige

Sverige kontrollerade stora delar av Medelhavet

Sverige erövrade delar av norra Tyskland

Sverige kontrollerade stora delar av Östersjön

Sverige förlorade Finland

Sverige erövrade delar av norra Frankrike

Hela Norge blev en del av Sverige

- b)** I tabellen finns nio meningar som handlar om konsekvenser av krigen på 1600-talet för två olika grupper i Sverige, adelsfamiljer och bondefamiljer. Kryssa i en ruta för varje mening.

Det här kunde krigen på 1600-talet leda till:	Gällde adelsfamiljer	Gällde bondefamiljer	Gällde båda grupperna
Hade råd att bygga nya och större slott			
Män och söner blev knektar (vanliga soldater) i armén			
Män och söner blev officerare (sådana som leder armén)			
Dödligheten ökade för män och söner			
Barn och kvinnor fick ibland följa med i krigstågen			
Blev mycket rika genom att ta krigs- byten (värdefulla föremål) från fienden			
Fick betala nya, höga skatter			
Belönades med mer jord att äga av staten (kronan)			
Kvinnor fick ofta ta över männens arbete			

--	--	--

Historia används

9

Sätt kryss i rutan på de tre bilder som visar att svensk eller nordisk historia har använts för att ge namn åt olika saker.

Namn på förskola

Namn på gata

Namn på pizzeria

Namn på restaurang

Namn på bakelse

Namn på gata

Foto från Gotland, 2012

a) Vilket spår från Nordens forntida historia kan du se på den här bilden?

.....

b) Vad kan detta spår berätta om människorna som bodde på den här platsen under forntiden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Det största upproret mot Gustav Vasa höll på i två år. Det blev känt som Dackefejden. Så kallades det efter Nils Dacke, en bonde från Småland som var upprorets ledare. Den här uppgiften bygger på två olika framställningar av Nils Dacke. Den ena är en bild ur en bok och den andra är en staty.

Gustav Vasas soldater jagar och dödar Nils Dacke när han försöker fly till Danmark genom skogen i södra Småland. Bild i en bok som trycktes på 1800-talet.

Nils Dacke leder sin upprorsarmé strax före ett anfall mot kungens soldater. Staty från 1900-talet som står i det småländska samhället Virserum.

- Hur ser Nils Dacke ut på de båda framställningarna (avbildningarna)?
- Vad vill konstnären att vi ska tänka om Nils Dacke och om Dackefejden genom att framställa honom just så här?

a) Hur framställs Nils Dacke på bilden?
Använd frågorna i rutan ovan.
Motivera ditt svar.

b) Hur framställs Nils Dacke i statyn?
Använd frågorna i rutan ovan.
Motivera ditt svar.

--	--	--

c) Vad beror det på att en historisk person eller händelse kan framställas på många olika sätt av olika personer? Motivera ditt svar.

Att tänka på i ditt svar

Varför kan historiska framställningar bli olika ...

... för att de som gör framställningarna lever i olika tidsåldrar?

... för att de som gör framställningarna kommer från olika platser?

... även om de som gör framställningarna kommer från samma tid och plats?

--	--	--

Bildförteckning

Sid 1

Pasch, Lorens/© Nationalmuseum (Arvid Horn)
Tåggas/Wikimedia Commons (Runsten)
©Stödberg, Nils /Wasamuseet (Regalskeppet Vasa sjunker)
Svensson, Håkan/Wikimedia Commons (Döden spelar schack)
Ellgard, Holger/Wikimedia Commons (Handelsstaden Birka)
Xauxa/Wikimedia Commons (Heliga Birgitta)
©Nordiska museet (Häxprocesser)
©Riksarkivet (Adolf Fredriks namnstämpel)

Sid 5

Hellqvist, Carl Gustaf/©Nationalmuseum
(Religionssamtal mellan Olaus Petri och Peder Galle)

Sid 6

Okänd, ©Nationalmuseum (Gustav I, 1497-1560, konung av Sverige)
Bergtin, Peter/© Nationella Provggruppen år 6 (Dalkarlarnas stöd)
Bergtin, Peter/© Nationella Provggruppen år 6 (Dackefejden)

Sid 10

Privat foto (Humlans förskola)
Privat foto (Drottning Kristinas väg)
Privat foto (Pizzeria Viking)
Privat foto (Restaurang Masten)
R, Hannes/Wikimedia Commons (Gustav Adolfsbakelse)
Privat foto (Havrevägen)

Sid 11

Privat foto (Gotland)

Sid 12

Ur boken Dackefejden- Det stora upproret, Alvemo, 2006/
©Bo Alvemo (Nils Dackes död)
Coetzee, Derrick/Wikimedia Commons (Nils Dacke)

